

EMPORDÀ

Periodic nacionalista republicà.

Surt els dissabtes.

ANY I.

Figueres 11 Abril de 1908.

N.º 1

An els Empordanesos

Gent d'Empordà!

Vosaltres, gent del camp, que feu lluir les vostres eines en mitj de la verdor exquisida, que feu ressonar joiosament els vostres crits en l'amplitud serena de l'espai, que feu ab els vostres braços fecunda aquesta terra...
¡Salut!

Salut també vosaltres, gent de vila, que reclosos en els vostres tallers, o doblegats damunt dels escriptoris, afanyeu enguniosament el pa de cada dia o lluiteu incansables per engrapar la fortuna escorredieça...

A tots vosaltres que trevalleu, que lluiteu, que sou la sang i l'anima d'aquesta terra... ¡Salut!

Un impuls irresistible ens fa aixecar la veu entre vosaltres, ab el desitj de guanyar les vostres voluntats i de fer que bral-li en els vostres cors el meteix amor intens, inextinguible, que nosaltres sentim per la dignificació i la llibertat del nostre poble.

Es la fe en els nostres ideals, lo que 'ns arrença de casa nostra i ens fa sortir a la plaça publica, a lluitar ab entussiasme no solzament per el nostre be, sino per el be de de tots, nostre i vostre, germans de raça!

Als quatre vents escamparem els nostres ideals. Ben cla i cridant direm la nostra honrada convicció, sense dubtar, sense cansarnos, ab plena confiança de que els nostres esforços no 's perderan, i ab una fe serena, indestructible, en el triomf de la nostra causa.

¡Dia vindra, aixó es cla com la llum del

Sol, dia vindra, en que 'ls somnis se tornaran realitats!

Forjada en la fornal de las nostres lluites caotiques d'avui, anira prenent forma la Catalunya anhelada....

Aquella nostra Catalunya... poble potent, lluitador i triomfador en la Vida; poble escullit, que sera la encarnació de totes les frisansces de perfeccionament i de justicia social que sotraguen l'anima moderna; poble d'entranyes eternament fecondes, que reberan ab goig tota llevor de Vida Nova, i l'hi donaran la seva sang i la feran viure.

¡Si! lliures volem nosaltres esser dintre de la nostra patria lliure, i lluitar ab braó per la bondat i la bellesa de la nostra vida social, i crear un poble que dongui al mon fruits eterns de civilisació.

Bons germans empordanesos! Les nostres paraules son dictades per la bona fe i per el convenciment, les nostres paraules ens surten del cor... ¡Vulgueu-les rebre vosaltres ab el cor obert, sense rezels...

Orientació

Som nacionalistes republicans, catalanistes sense atenuacions de cap mena; pro no tenim pas la pretenió d'acaparar la defensa de Catalunya en aquestos moments en que l'amor a la nostra patria endogalada s'ha manifestat en totes les conciencies ab mes o menos força.

La Solidaritat ha pogut convencer a tot-hom de que no es necessari abdicar de cap ideal pera sostenir el dret a la vida de la nostra Nació Catalana.

Desde tots el partits polítics, desde totes les agrupa-

cions, conservadores o anarquiques, religioses o lliure-pensadores, pod proclamar-se el nostre ideal patriotic.

No venim doncs a l lensar excomunionis ni tampoc a fer acció de grupet. Parlem clá.

La democracia republicana federalista i el Catalanisme, a Figueres, son les dos opinions, relacionades ab nostres idees, que tenen organs de vida. A cap d'ells venim, com vulgarment se diria, a fer la competencia; volem posar-nos al seu costat i enrobustir la llur acció defensora de Catalunya, en tots els terrenys i en totes les ocasions.

Bax l'aspecte politic ja fa temps que l'Empordá i Figueres al seu davant viuen separats de la podridura caciquista. Els empordanesos ja fa anys que s'han declarat enemics dels governs de la monarquia espanyola.

Els que avui venim a la vida, i trovem, en lo politic, camí obert i pla, devem donar-ne les gracies a la democracia republicana federalista. Davant de la seva obra redemptora, fruit d'una constancia i abnegació extraordinaries, devem oblidar ab tota noblesa petits rezelis i diferencies.

¡Vinga una abraçada, generosos lluitadors!

El nacionalisme no es pas acció propiament política, es un moviment que transforma tota una societat; pro axis com la vida de l'home, no pod separar-se de la vida del ciutadà, o sia, del subordinat a les lleis del Estat, la vida de Catalunya o de qualsevol altre nacionalitat, no pod desentrotllarse indiferentment dels governs a que estigui subjectada.

Els catalans, precisament, ens trovem constantment molestats per l'acció del Estat. Una xarxa de lleis ens priva de moure'ns. ¿Hi ha doncs cap catalá que fins sols com a catalá pugui dexar d'intervenir en la política, encara que sols sia tractant de buscar els caps d'aquesta troca embullada de funcionaris i paper sellat que a tot arreu ens entrebanca?

Nosaltres, que no concebim la vida sense la llibertat, que creiem *que 'l millor govern es el que menys governa*, i, nosaltres que no regonexem a ningú el dret de manar en nom de conceptes metafísics, al trovarnos en el cas d'haver de escullir entre Republica i Monarquia, decididament ens decantem per la Republica. Y no cal dir que dels dos principals sistemes d'organización d'Estats, l'unitari i el federatiu, defensem ab tot entusiasme el federatiu. No sols volem la federació dintre dels Estats, sino que la voldriem axamplada a tot el mon a fi de fer desaparixer l'imperi de les armes, vergonya de l'actual civilisació.

Nació, es sinonim de poble, en aital sentit, nosaltres, al proclamar els drets de la nació, proclamem els del poble. No concebim la Nació com una abstracció filosófica, com un concepte politic, com n'hi ha molts, sino que la veiem en els individus que la formen.

Aixis doncs, en el calificatiu de Nacionalistes republi-

cans hi veiem representats els nostres ideals de dignificació i llibertat de la patria catalana al ensemps que de totes les patries naturals del mon, i, dignificació i llibertat dels individus, caminant sempre vers un demá de major perfecció en que l'home s'emancipi de tot poder.

Empordá

A mesura que la veritat s'imposa als esperits i sentiments i idees en contes d'esser ornament d'abstraccions, son activitats naturals i normals del home, aquest fins am els detalls sagella am afirmacions concretes l'acció social que realisa. EMPORDÁ, lo nomeneu an el vostre periódic, perque haveu renunciat á les idealisacions simboliques pera deixarvos governar pels fets, per la vida; EMPORDÁ, es una afirmació deslliuradora, es el regoneixement de drets vostres qui bateguen á la vida vostra i al entorn vostre en aqueixa bella comarca que 's mira á la mar blava veicul de civilisació; EMPORDÁ, vol dir fer acte de presencia am la vostra personalitat natural, pera am aqueixa personalitat vostra acudir á la brega per reivindicacions no formulades per lumbracions de pensador; EMPORDÁ, es la comparescencia vostra á l'acció de civilitat qui mou als homes á perfeccionar el propi esser, i no consent l'abdicació de la vida propia; EMPORDÁ, es fer manifestació de consciencia individual i colectiva, es dir, nosaltres, *som, i volem esser*, i es renaixer, existir, despres de llarg, llarguíssim periode de mort social. Sense afirmació de la propia vida, no n'hi ha pas, de llibertat; i aqueixa afirmació de la propia vida sols es positiva en tenint trascendencia social; no quant tan sols l'affirmació en lo propi no passa d'un epissodi pintoresc de la vida colectiva.

La comarca empordanesa es bella, la gent de l'Empordá es gent franca, lliberal i corprenedora,.... ¡es ben poc tot aixó!.... Es lo pintoresc, lo epissodic, l'accidentalitat, es l'apreciació infantivola, si l'Empordá, no sab que es l'Empordá. Consciencia del propi esser, dignificació de la propia vida, correcció de defectes, perfeccionament de les bones cualitats, reivindicació dels drets propis, volguer l'efectivitat política y social de la propia personalitat, que l'Empordá sia l'Empordá am plenitut.... ¡Oh, aixó ja es quelcom mes! Aixis la comarca es mes bella i la gent mes preuada; ja no es accidentalitat epissodica, ni atracció pintoresca; hi ha ascenció social, perque hi ha consciencia i aqueixa exigeix llibertat.

Per aixó, dieu: EMPORDÁ. Vos haveu deslliurat del esclavatje que imposen els simbolismes qui enterboleixen l'enteniment humá i vos haveu deixat guiar per les impulsions de la vida vostra, que á la fi s'es posada de cara á sol ixent, de cara á les lliberacions i de cara als sentiments amorosos qui coneixen als homes deslliurats de les desviacions que la política professional determina an els llurs esperits.

EMPORDÁ: que 's llegeixi, vida, llibertat, amor. És afirmació de solidaritat humana.

EMPORDÁ: es l'explicació clara, cruenta i no convertible del Nacionalisme.

D. MARTÍ Y JULIA.

Als amics d'Empordá

Rebo 'l seu recordatori del 25 en moments de molta feina. Un article pel primer número d'EMPORDÁ no 'l puc pas escriure. Per si d'algún modo volen fer constar la meva impressió davant de l'aparició d'aquest nou periòdic vaig á donar-li am la sinceritat que sempre he posat en les meves paraules, sobre tot quan les dic am la intenció de que 'l públic s' en enteri.

L'aparició d'EMPORDÁ m satisfá moltíssim. Coneixent-los á vostés,estic segur de que al publicar un periòdic els mou queleó més que 'l desitj de tenir en la opinió empordanesa un instrument d'influencia personal ó de grupo. A l'enlairament de les idees qui son l'ánima d'eix poble que tant estimo, consagrarán vostés noblement els seus esforços.

Del Nacionalisme Republicá, al qual vostés apareixen afiliats, ja deuen saber lo qu' en penso. Sempre he tingut empenyo en que 's fés justícia á les col·lectivitats històriques que com la republicana federalista han donat molt temps l'exemple—á l'Empordá precisament s' hi troba 'l més viu—d'una nobilíssima intervenció de propaganda en la política del nostre país. Pero mai en nom d'aqueixes col·lectivitats he volgut tancar el camí á les que, per la comunitat de llurs aspiracions am les nostres, alguns miren com organismes sense llegítima finalitat i, per lo tant, perjudicials. ¿Qui sab si els qu' hem servit per l'apostolat servirem igualment per l'acció? ¡Deixém que la emprengui tothom que s' hi sentí cridat! ¡Benvingut sigui!

JOAQUIM SALVATELLA.

Barcelona-28-III-8.

Panneaux

Substantiu sense adjectiu.

Pot esser tu, car llegidor, haurás rebut al arribar a les mans el primer nombre d'aquest periòdic, la mateixa impressió que vaig sentir quant els bons companys d'EMPORDÁ, m' anunciaren la seva creació.

—El dia primer d'Abril sortirà EMPORDÁ, em digueren.

—Empordá?... Empordá á seques?

Ho confesso francament, em semblava el títol migrat.

I els bons companys d'EMPORDÁ em parlaren de llurs projectes. Trevallarem—deien—am totes nostres

forces, perquè nostra comarca sigui ella mateixa, ben catalana, ben conscienta de sos drets i deures. Volem fer ciutadans lliures, capaços d'accionar per son compte... Lluitarem per qu' el moviment nacionalista pletòric de vida, qu' arreu inonda les comarques Catalanes, vingui a fructificar a casa nostra... La tasca es llarga... Lluitarem!

I els rostres joves dels bons companys s' animaven i les llurs paraules plenes de fé semblaven abrindar la nostra comarca adormida... Les llurs mirades plenes de foc, feien esdevenir els rostres com d' il·luminats... vidents, d' un poble lliure que tots en somnis hem presentit.

I al tornar a recordar aquell títol EMPORDÁ, sols hi vaig trobar a mancar uns punts sospensius a darrera, signes esperançadors d' un avenir esplendent... Ja vindrà, bons companys, el dia en que l'esperança esdevinguda realitat, posará darrera el vostra substantiu, un adjectiu cualsevol,... vivificat... reascut... lliure...

PUVIS.

Impresions y notes

En els dos sigles passats han sigut vensuts dos fantasmes enemics de l'home: la Religió i la reialesa absoluta; pro encare queden ombres sinistres en peu: el concepte falsejat de patria i el militarisme. Aquestes dues coses son l'escut de la tirania de l'Estat.

L'omnipotència dels reis a passat ha mans de l'Estat. En altres temps el rei fonamentaba el seu absolutisme en la religió, proclamantse autoritat d'origen diví; i avui l'Estat, fonamenta la seva tirania en un altre dogma: la Patria. Axis com en altres temps se barrejá l'idea de un Deu incompreensible amb el rei. Avui dia l'Estat se confon o tracta de ferse confondre am la Patria; am una patria també extravaganta que necessita discursos am foc de bengala peraesserdefinida. Aixís se erigex en dogma una idea de patria absurda, una patria artificial enemiga i esclavitzadora dels pobles i dels homes.

Sembla que s'acosta l'ora de pendre serios determinis.

L'Alemanya, millor dit, l'Estat Alemany, que entre ses baionetes hi te presonera un tros de la Nació Polonesa, ha decretat l'expropiació forçosa de les terres que dintre de Polonia siguin propietat dels seus naturals.

Els pagesos, serán llensats dels seus camps, serán desposseits del sol de la seva patria, ses terres passarán a poder de la raça dominadora com en temps d'els barbres invasors.

Pera defensar aquest acte de saqueig pacífic, en les comarques legislatives d'Alemanya, no deuen haver faltat discursos eloqüents.

En Maura, en Moret i en Canalejas hi hagueren fet farrolla.

En cambi els polonesos han constituït sindicats comercials i ni una agulla de fabricació alemanya serà comprada per els fills de terra polonesa. El nens quant compren un llapit demanen que no sia de la marca alemanya.

De mica en mica les nacionalitats aniran despertant-se i caurán les supervivències del despotisme.

Nosaltres trevallem pera que axó s'acosti.

EUGENI MONFORT.

La Solidaritat i alguns dels seus homes

Tenien intenció de parlar seriament, indignats de la ruta política o millor dit de la virada que mar endins de la política espanyola han emprés alguns elements de la Lliga Regionalista amb Cambó al seu davant.

No volem que a nosaltres catalanistes se'ns pugui confondre amb aquells que també s'ho diuen, empenyent la pàtria catalana als peus d'un tronó i subordinant-la a un dels partits del *turno pacífico* que tan hem bescontat i despreciat tots plegats.

La serena paraula del actual president de l'Unió Catalanista en el discurs inaugural de l'Associació Nacionalista de Barcelona ha coincidit tant de ple amb nostre pensament que rellevarà amb ventatja la nostra ploma:

La Lliga, els homes de la qual, se separaren de l'Unió per motius que tothom sab, se manifestá en un principi ab radicalismes més grossos encara que'ls de l'Unió, y ha devingut després a fer ostentació explícita de que aquella sospita que en un principi tenien d'ella 'ls aimants de Catalunya, era fonamentada, perquè s'ha vist que mans que estant cansades de pidolar volien aixecarse menassadores (ovació)... no s'hi aixecaren, sinó que ab menos entusiasme se juntaren pera fer lo que heu fet ara vosaltres. (Rialles)

Els fets han arribat a adquirir tal qualitat que es impossible'l callar. S'ha dit que com que'l catalanisme no havia determinat forma de Govern, podien els catalans fer tots aquells actes que poguessin reportar un bé a Catalunya. Ah! que'l catalanisme ha fet abstracció de la forma de Govern en el dia de les jornades triomfantes, però mai en les de l'opressió. (Ovació.)

Peró aquesta conducta no solzament no mereix l'assentiment dels homes de l'Unió, dels del C. N. R., ni de la majoria de Catalunya, sinó que tampoc mereix el de **molt** homes de la Lliga.

Aixó ha donat peu a que's digui que'l catalanisme s'ha modificat, deixant aspreses. No. El catalanisme no havia fet mai cap acte pera molestar a ningú. Qui ha cambiat es el catalanisme d'aquells que són molt vincladissos. (Aplaudiments.)

S'han de reivindicar els drets de la pàtria, pero ab

ells els drets dels ciutadans que la formen. (Aplaudiments.)

Vingué després la Solidaritat catalana. Y ah! diguemho alt, contesant als que diuen que l'Unió no dona mai cap avens al nacionalisme: la Solidaritat es la realisació del programe de la Unió: el juntarse tots els homes pel bé de Catalunya sigui quin sigui el seu pensar y sentir en materies religioses y socials. (Ovació.)

Y diguem també que la Solidaritat es viva, perquè ella representa'l sentiment de Catalunya, però que 'ls homes que la dirigeixen, son ben morts.

Aixó ho dic perquè l'Unió's posa en contacte ab tots els homes de Catalunya, y per aixó ella pot afirmar que tota la terra catalana que segueix adicta a la pàtria s'exerueix quan veu divisions y baralles y protesta de que'ls seus representants encara no han arribat al Parlament.

Y aquesta queixa es fonamentada per quan els representants no han demanat la derogació de certes lleis y la revisió de certs actes ab els quals l'Estat ha demostrat que's befava de Catalunya.

Y al dirigir aquestes censures als diputats solidaris, no vol dir que volem rompre la Solidaritat Catalana, puix aixó seria renegar de nostres ideals.

Jo afirmo que la Solidaritat no ha estat més que un instrument pels elements de la Lliga Regionalista y no un instrument posat a mans del poble, (molt bé).

Enfront de la Lliga y de la seva política, hi havíem d'oposar una sola cosa: Catalunya.

Els elements de la Lliga han suplít un caciquisme per un altre. Y aquest caciquisme l'exerceixen fins dintre del clos de les entitats de fóra, pera anorrear la propaganda d'altres grupus catalanistes. Abans de que ningú pugui propagar en un poble primer hi van ells a confessar als ciutadans.

LITERATURA

La viuda de'n Cantenys

En una dolça tarda d'hivern, la jova i guapa Elvira estava trevallant en el balconet de la seva cambra cusint per encarreg d'altres.

Damunt i enllá de la seva vista, s'extenia un cel seré, i en el llunyá horitzó, la blava volta devallava fins al mar. Del mar ensá, camps, olivassos i caçassoleiades somreien com fesomies de convidats a una bella festa. Semblava que natura ofería als seus essers benivolguts una diada de calma pera que's contemplaria els uns an els altres.

De tant en tant, la cusidora axecava els ulls de la feina donant una mirada al paisatge encisador aont li semblava trovar el repós que la seva anima, colorida per un passat trastorn, necessitava.

Aquell seu balconet, pertanyia a una banda de

cases un xic separades de la vila, al costat d' un camí ont s' hi veien més herbes que senyals de tranzít.

—Dues dones de cara arrugada i vestits de colors foscos i indefinits s' anaven apropant vers la casa de l' Elvira en direcció als afores. Caminaven calmosament i enraonaven sense parar.

—¿Es dir que 'l noi Xica ha quedat sense feina?

—Si dona no m' en parlem; i el petit els hi ha agafat la pigota. Quan ve bona mai ve sola!

—I a cal Flavio, s' els hi ha mort la jova!

—¡Vos dig que es un món de tragèdies!

Eren dues comares de veïnat, dos sers que s' en anaven del món, sols conexas-lo com els grans de sorra de les platges conexas el mar, per les onades que 'ls trasbalsen.

L' Elvira havia sentit queicom dels seus planys d' eternes ploranes. Era una cantarella que d' un quan temps ensá l' escoltava molt sovint; no obstant, una nuvolada de penosos recors s' interposá entre ella i el resplendent horitzó.

Poc ho creia la Elvira que el món fos món de penes; precisament perque no ho creia s' havia sosmogut al ésser-li evocades les seves mal haurances per aquella conversa.

En plena i lliure fruició del amor havia perdut l' home estimat, el brau Cantenys, l' encarregat de la fundició den Romaguera. Al poc temps d' ésser casats, i en una tarda com aquella, tot fadigat entrá en la casa un fondidor; am paraules deslligades, barbotejant, digué a l' Elvira que an el seu home li havia passat alguna cosa.

—No; si no es res—deia el bon home, pro tot el seu posat el desmentia donant a comprendre lo contrari de ses paraules.

Al fondre un motlle gros, en el moment d' ésser ple, el ferro bullent alçá la tapa enlaire i un devassall de líquit encós caigué d' amunt dels fondidors arraplegant de plé an en Cantenys.

Entre fumarola i reguerons de foc les víctimes cridaven esgarrifosament. Tot-hom donava ordres, ningú sabia que fer.—¡Llamp de Deu!

Prompte se vegé 'l portal de la fundició atapat de gent. En els seus rostres s' hi pintava una intensa impressió de dolor; la major part de les dones ploraven. Y aparegueren les tristes lliteres.

Durá alguns dies que la pobra Elvira tingué qu' ésser constantment vigilada. Volia matar-se; tot-hom estava segur de que ho haguera fet si l' haguessin dexada anar per les seves.

Passat el periodo mes agut de l' impressió, el metex sufriment la dexá abatuda entrant en una resignació forçada per l' impotencia de sa voluntat i de ses forces físiques. En el hospital, entre les malaltes i les monjes aná trovant un petit consol agermanant-se amb els dolors de les que l' envoltaven i am l' eczistencia d' aquelles dones que a la flor dels seus anys renunciaven a una part de la vida sujestionades per un mes enllá revelant-se contra les lleis de la Natura.

Quan ara hi pensava, no se 'n sabia avenir d' haver passat resignadament tant de temps entre aquelles sales i corredors del hospital, blanques de parets i blanques de vida. Era un dia de Febrer quant ne sortí per primera vegada. El sol enriolava les cases i la gent. El seüt'cos debil se sentía confortat en aquell bany de llum i tebior. Era desconeguda, la gent se girava veient-la passar. Havien desaparecut les curves del seu cos i les seves galtes tenien color de malaltia.

El temps, aquest gran metje de les penes, comensá la seva tasca ajudat per la Natura.

Cada passeig a l'aire lliure, on la vista gaudex de l' ample visió de plans i montanyes amarades de llum i vida, era una ruixada de balsam damunt del cor de la viuda.

Nosaltres l' hem trovada cusint amb anim seré. Llavors, feia dos anys de la desgracia. El seu cos havia tornat a revifar-se, pera ésser la mateixa bona moxa d' avans, sols li faltava l' alegria de l' esperit.

Els vespres acabada la feina, quan se sevia pera reposar un rato, la corprenia una tristesa de llarga durada.—Es un món de tragèdies!—tot-hom li deia pera consolar-la de la seva tribulació. Ella sabia que axó era mentida.—El món ho es d' alegria perque es el lloc de la vida.

En aquelles melangioses vesprades, acabava dormint-se am la cara acotada en el coxi fent-se l' il·lusió de que 'n Cantenys la tenia estreta contra el seu pit.

A mida qu' aná avençant el bon temps, s' aná sentint mes coratjosa. El ple istiu feu desaparèixer aquelles engunioses vesprades. El cel estrellat, i la tebior de la terra, suaument refrescada per un carinyós alé d' aire marí, en els ratos de descans d' havent sopat, les ombres de la nit esdevenien confidentes de íntimes cabories i de somnis inexplicables....

Alguns vespres, les amigues encare solteres de l' Elvira, anaven a buscarla; donaven un torn pels carrers de la vila o se sevien en un banc del passeig, prenent la fresca. Aquelles antigues companyes d' adolescencia de la viuda, en el pic de la juvenesa, de la vida, esclataven totes elles en rialles i paraules. No mes calia oir, l' alegre nerviositat del seu enraonar, o veure l' expresió de les cares somrisentes i la rojor de les galtes, pera convencer 's del objecte dels seus parlaments.

L' Elvira, constantment agobiada de preguntes que no sempre responia, se distreia entre mig d' aquell enjoguessament.

No obstant, a vegades, en ses solituts, cabalment en les tardes xafogoses d' aquell rigoros istiu, la nyonya es feia mestressa d' ella i en les llargues estones de inacció, passaven per el seu esperit, anyorances d' adolescencia. En les mig-diades que 'l sol escalfava implacable, quan no 's sentia moure ni una fulla d' els arbres propers i la remor de 'ls insectes arribava a sos oïdos com un brunziment de la vida en sa marxa forçada per el sol, una agitació nerviosa es feia mestressa d' ella i la roba li cremava d' araut la pell. Un cromio

que trová embolicat am la feira, en una d' aquelles tardes estivals, l' obligá a fer eczamen de consciencia.

—¿Tornaria estimar? ¿o no?

Molts dies tingué plantejada aquesta qüestió en son pensament, mentres Natura en plena força li anava responent la pregunta.

En el temps que portava de viudesa, havia sigut demanada varies vegades, per intermedi de ses veïnes i amigues d' edat. A totes s' hi havia negat categoricament.

* *

Mentres la temporada que estigué malalta, els bons companys de treball del malaguanyat Cantenys, cada dissabte al vestre, del punyat de calderilla que cobraven, fruit escatimat de ses suades, n' en feien part a la pobra viuda.

L' obrer que acostumava a esser el portador d' aquella heroica ofrena semmanal, fou el qui l' Elvira vegé entrar a casa seva, en un dia d' ultims d' aquell istiu ressucitador; l' home, anava tot mudat, encarcarat dintre les franjes enmidonades de la camisa; pro ras i curt, despres de les primeres paraules d' arribada li entaulá:

—Elvira, m' agradaria ser el seu home....

* *

Aquell pretendent, no era un qualsevol, al contrari, era un bon amic seu que 'n les visites semmanals en cumpliment de la seva missió, havia donat provas a l' Elvira d' una noblesa gens vulgar.

* *

—Mira que tornarás a quedar viuda casant-te altre cop am un fondidor!

Axis escometien a l' Elvira les comares conegudes al saber el projecte del seu nou matrimoni.

Pro ella ni menys se les escoltava. Alló havia sigut una desgraciada casualitat.—No faltava mes que sempre hagués de repetir-se. Els fondidors, trovaren pla un medi pera evitar-ho.

* *

La viuda, tenia costum d' anar a rentar la roba els diumenjes al matí. Una veïna complascenta la dexava anar a n' el seu hort. Aquest, era un be de Deu de vegetació; a tot arreu es veía fullatje; les parets estaven farcides de vert i demunt del safreig una parra resguardava dels raits del sol de tardor encare molestosos.

¡La tardor, en nostre país, quina epoca mes agradable i placivola! ¡quins dies de dolça calma!

L' enamorat fondidor, promés de la viuda, que aná a passar un rato al costat d' ella i la trová rentant, no oblidará mai mes aquell tros de matí. Aquell rato de la seva vida, fou d' aquells pocs en que semblen juntar-se totes les casualitats pera dexar-nos gaudir un instant de joia infinita.

La viuda, sola, en traço d' intimitat; en la pell blanca i fina dels seus brassos nusos, hi relluïen gotes d' aigua del vivé.

Tot semblava de festa, puig tot reposava i somreia. La fresa de l' aigua que l' Elvira removía, an el fondidor li semblava una música melodiosa.

Cap d' ells dos ne parlava de la bellesa d' aquell moment, perque, ell, ne llegia l' emoció en els ulls d' ella, i, ella, en els d' ell.

L' Elvira pará de rentar a mida que la conversa devingue mes íntima, amb els ulls fits en el fondidor, dominada per una tendresa incomparable i tremolant frisosament d' emoció, digué, baxet i depressa:

—¡Ja voldria esser casada!

JOSEP BARÓ.

De la nostra ciutat

A tu, lector figuerenc, qui serás tal vegada aficionat a concepcions cosmopolites i dirás que la teva patria es el mon, no vui pas combatre-t de ple semblants afirmacions; elles tenen quelcom de veritat com de mentida. Pro si has estat mai una llarga temporada fora de nostra ciutat, recorda les impresions rebudes al teu retorn.

Ja els arbres de l' Estació al baxar del tren te haurán dit quelcom mes que els arbres d' altres llocs. Pot ser t' haurán parlat dels passeigs, de ta infantesa, cercant la tebior del sol en dies de vaga escolar, o de capvespres estivals al costat de l' estimada.

Aixis matex, en cadá un dels nostres espaiosos carrers, en cada plaça o passeig, hi tindrás gravat tot un mon d' emocions tristes o alegres que 't farán revivre am joia els temps passats, i et portarán al cor la recança dels dies i de les coses que no poden tornar.

Si ets home d' ideals, si has tingut la generositat d' interessar-te per assumptes col·lectius i has passat nits vetllant fora de casa, en un centre politic o intel·lectual, o en l' intimitat de quatre iniciadors, les ombres i els fanals dels nostres carrers am ses flames pampalluguejantes, et guardarán, no ho dupto, molts i molts de records. No faltarà quelcom que 't parli de les frisosos hores de lluita i dels teus entusiasmes passats o presents per l' ideal orientador dels teus passos.

Es doncs, d' aquesta nostra ciutat, vista a vesllum dels nostres pensaments i somnis, de lo que 't parlarem semmanalment en aquestes croniques (si tenim vida i salut.)

No sempre hi veurás notes d' eczaltació; avui metex, hem de parlar ab so de quexa; pro mirarem de posar en nostra ploma la suavitat que 'ls enamorats posen en els seus llavis.

Mossen Cinto i alguns avençats anticlericals.

Se 'ns ha contat un fet, que si és veritat, mereix que ne parlém en aquestes lleugeres notes semmanals, per lo que significa, i per la ocasió que 'ns ofereix a

nosaltres, radicals del segle XX, d' exposar la nostra manera de comprendre l' *avençament* i el *radicalisme*, tant diferenta de com entenen aquestes coses molts republicans *tremendos* de la generació passada, o si voleu, de la generació que va passant.

Anem al fet.

Diu que en una reunió que va celebrar la comissió de Governament del nostre municipi, pera acordar, entre altres coses, el nom que s' hauria de posar a la plaça que hi haurá davant de l' estació, un conceller va proposar que la hi possessin el de Plaça del Canigó... Canigó, va dir el bon conceller. és el nom de la venerable montanya que escampa flaire de llegendes estimades, i resplendors d' argent i d' or per tota aquesta terra; ab el nom de Canigó va ésser batejat aquell bellíssim poema del gran poeta Mossen Cinto Verdguer...

¿Mossen? diu que varen saltar-li. ¿Mossen? Ens deixeu parats! Com s' enten que vós, republicà dels de més endavant, com nosaltres mateixos, volgueu afavorir an el clero?

No hi posarem de cap manera aquest nom reaccionari!

¡Posem-hi *Plaza de la Libertad, ó de la Fraternidad!*

Aixó es lo que un amic tafaner ens ha vingut a contar, assegurant-nos la seva certesa.

Si és cert, quina mentalitat més esquifida, quines idees més rancies i estretes posa de manifest!

Dons, qué dirán de nosaltres aquets senyors, si saben que tenim el retrato de Mossen Cinto a la nostra redacció?

Que dirán de nosaltres, si arriben a saber que som admiradors de Mossen Norbert Font i Saguer, notable geoleg catalá?

Que dirán de nosaltres si s' enteren de que sentím una profunda veneració per les grans figures que 's digueren Fray Lluís de Leon, Santa Teresa de Jesús, Calderon de la Barca, totes del *clero*, i que 'n sentím molt poca per el Xic de les Barraquetes?

Y qui els hi donará entenent, si aixó saben, de que nosaltres no creiem en cap religió positiva, encare que respectem totes les creences religioses sincerament professades?

Dons, si senyors; nosaltres no creiem en cap religió positiva; pero som tant *reaccionaris* que regoneixem i glorifiquem el merit ontsevulga que sia, i admirem an els homes superiors, encare que ells sien sacerdots d' una religió que la nostra rahó no pot admetre.

¡Oh sectarisme estret i cego! ¡Ditxós será aquell día que de tu no 'n quedarà ni rastre en l' anima del nostre poble!

La Comissió de festes, la llengua catalana, la política, i un cas d'atrofia dels sentimens naturals.

Es digne d' ésser comentada la sessió que la comissió de festes pera les fires de maig tingué a cà la vila fa cosa de dues setmanes.

Posada a discussió la confecció de un programa cartell, el President llegí un borrador escrit en llengua castellana.

En vista de l'anomalia, de la ridiclesa de que'ls que parlen i pensen en catalá anessin a fer un anunci en castellá, un vocal demaná que 'l programa sigués redactat en la llengua que naturalment li corresponia.

El curs de la discussió que s' en taulá no tingué cap importància.

Els catalans que prengueren la paraula en contra de la seva llengua cometeren la inconseqüència de no parlar *en cristiano*, desmentin am actes lo que afirmaven am paraules.

Posada a votació una proposició demanant que 's redactessin en catalá els programes destinats a Catalunya i en castellá als que han d' anar fora de Catalunya (no podem precisar si se 'n envien també al sud d' America i a les Antilles), vuitobtaren per catalá i castellá, sis per castellá sol, i alguns no gosaren manifestar el seu pensament. La nota comica de la sessió, la doná un dels despreciadors del nostre idioma, que, HAVENT VOTAT que 'ls programes fossin sols castellans quant vegé que perdia protestá de que l' assumpte hagués passat a votació!!!

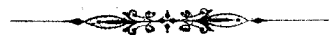
El President també, encare que reconeguen la raó d' haver-se votat l' assumpte, es queixá de que s' obligués als assistents a la reunió a fer manifestacions polítiques.

Farem observar a n' el conceller federal que presidia que sofrí una gran equivocació.

Els que allí feren acte polític, foren els que volgueren imposar la llengua castellana. Per llei natural nosaltres parlem i escrivim en catalá; l' us de la llengua castellana es que te caracter polític, ja que es la política la causa de que en castellá s' ensenyi en les escoles i sigui imposat en molts de casos l' escriure-hi.

Es doncs, sols una passió política o un sentiment de cobarda sumissió a les lleis d' un poder polític, lo que desvia els impulsos naturals de 'ls pocs catalans, per cert ben dignes de compassió, que rebutjen ultratjosament la seva llengua; i axó que molts, la majoria, no poden prescindir d' ella pera expressar les seves íntimes extravagancies.

Aquells catalans que s' alaben de no saber llegir la seva llengua, el catalá, fora bo de poder apreciar els punts de il·lustració que calçen.

Apleg Nacionalista Republicà.-Figueres

Presentats ja al Govern Civil de la *provincia* els estatuts d'aquesta Societat, se com-voça a tots els socis i als que desitgin esser-ho, a la reunió que pera constituir-la definitivament se celebrarà dimarts que ve, a les nou de la nit, en la redacció de EMPORDÀ, carrer de Pals, 11, baixos.

LA COMISSIÓ ORGANISADORA.

NOVES

EMPORDÀ, al sortir per primera vegada saluda als nacionalistes catalans i biscaitarres empresonats, i a tots els ciutadans que sufren persecució per haver manifestat el seu pensament.

A hores d'ara no sabem pas que la minoria solidària hagi demanat la derogació de la llei de Jurisdiccions.

La desgraciada sessió sobre les festes de maig de que parlem en un altre lloc, ha tingut una segona part vergonyosa.

Els cartells catalans no s'van voler admetre, ni regalats!

En Maura els hi prengui en be.

Ha sigut acceptada, per els amos fusters, una demanda dels seus treballadors de que la jornada sigui reduïda a vuit hores.

Aplaudim aquesta conquesta dels obrers i l'esperit justicier dels amos. Ara cal que 'ls primers aprofitin les hores que 'ls hi quedarán lliures pera seguir el camí vers la seva total redenció que a nostre judici no es altre que l de la cultura.

En el nombre proxí publicarem un article den Pous i Pagés que hem rebut a darrera hora.

A prec de la Direcció de *Treball*, fem constar que s'ha suspés la publicació de aquesta revista.

Hem llegit en varis diaris de la capital francesa, extenses relacions del concert darrerament donat en la Sala Erard, per nostre conciudadà en Montoriol Tarrés: *Le Gil Blas, Le Journal, La Presse, Le Journal des Debats, Le Figaro*; molts altres parlen am gran elogi de les qualitats excepcionals del eminent pianista català. Siguius permés traduir lo que diu l'important diari parisenc *Le Figaro* del 18 de Març, passat:

«Mr. Montoriol Tarrés es va fer sentir en la Sala Erard, devant d'un públic entusiasta. Aquet Català fogós, ireu de son piano harmonies fondes e interpreta els mestres am la raça, l'istil i la seguretat d'un Rubinstein. Una veritable personalitat musical se revela. Compren Beethoven am respecte i emoció. Sap traduir l'elegancia grave i serena de César Franck. Respecte a l'interpretació de les obres d'En Chopin rarement ens ha sigut feta am tant de passió i sobrietat. La serie dels dotze estudis (op 25) que varem poder escoltar ahir, será un del nostres mes bells recorts artistics. An aquesta forta emoció va seguir el goig d'escoltar al gran pianista, detallar l'adorable *Valse-Impromptu* de Liszt i el concert es termená amb una rapsodia húngara del mateix mestre.»

Els el-logis que unanimitament els diaris parisencs han dedicat a nostra amic, el figuerenc Montoriol Tarrés, enforçeixen la nostra fé en la vitalitat de Catalunya.

Empordà

PERIÒDIC NACIONALISTA REPUBLICA

surt els dissabtes

Preus de subscripció

FIGUERES

Trimestre 1'25 Ptas.

CATALUNYA I NACIONS IBERIQUES

Trimestre 1'50 id.

ALTRES NACIONS

Trimestre 2 id.

Nombre solt, 10 céntims.

Anuncis a preus convencionals.

Redacció i administració.—Carrer de Pals, n.º 11, baixos.

Llexiu líquid PROGRESO

El millor de tots.

TRABMULL El millor resolutiu.
Incomparable pera tractar cremats, flexions, orquitis, cops, etcétera, etc.

VICHY PRATS Ajuda a ben pahir.

Tots tres productes es troben en venda a la acreditada drogueria de la VIUDA DARNER, carrer de La Junquera, n.º 14.

Imprempta de Serra y Vilá, Col·legi, 1.—Figueres.